

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสอนวิชาชีพในเมืองไทยเริ่มมีมานานแล้ว มีหลักฐานปรากฏว่าตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีการจ้างช่างชาวจีนมาสอนวิธีทำเครื่องเคลือบดินเผาที่เรียกว่าสังคโลก ในสมัยโบราณการเรียนการสอนวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการถ่ายทอดความรู้จากบิดามารดาไปสู่ลูกหลาน ครอบครัวใดประกอบอาชีพอย่างใด ก็สอนลูกหลานของตนให้ประกอบอาชีพนั้นๆ สืบทอดกันต่อๆ มา นอกจากจะมีการสอนวิชาชีพกันภายในครอบครัวแล้วยังนิยมสอนกันในวัด ในกองทหารอีกด้วย

ในสมัยก่อนงานศิลปหัตถกรรม งานฝีมือ และงานช่างต่างๆ เจริญรุ่งเรืองมากในพระบรมมหาราชวัง และตามราชสำนัก จึงมีผู้นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าไปรับใช้เจ้านายชั้นสูง โดยให้ทำงานตอบแทน ในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสได้ฝึกอาชีพไปด้วย ส่วนในระดับท้องถิ่นการเรียนการสอนวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการเลียนแบบเป็นการฝึกหัดเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ปัจจุบันยังมีหลักฐานที่เป็นชื่อหมู่บ้าน ตำบล ที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบอาชีพเช่น บ้านบาศร, บ้านพานถม, บ้านช่างหล่อ, บ้านคอกไม้, บ้านขมิ้น, ถนนสีทอง เหล่านี้เป็นต้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่าวิชาชีพต่างๆ มีการเรียนการสอนกันอย่างเป็นลำเป็นสัน เป็นหมู่บ้านเป็นตำบล

ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าให้มีการจัดระบบโรงเรียนสอนวิชาสามัญทั่วๆ ไป พระยาศรีสุทธีสุริยศักดิ์¹ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

¹ ฐนุ แสงศักดิ์, "ประวัติแนวความคิดในการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทย,"

ใน รวมบทความอาชีวศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, 2518), หน้า 4.

ได้พิจารณาเห็นว่าวิชาการประเภทเดียวไม่เป็นการเพียงพอ จึงได้เสนอโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 จัดให้มีการสอนวิชาชีพในโรงเรียนขึ้น ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันการอาชีวศึกษาของไทยได้ก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมาก ปัจจุบันมีสถานศึกษาของรัฐบาลที่ผลิตนักศึกษาก้าวหน้า วิชาชีพถึง 112 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 123,113 คน¹

ในปัจจุบันรัฐเล็งเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษาเป็นอันมาก ด้วยว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดร. วิรัช กุมุทธา² กล่าวว่า "หน้าที่ของกรมอาชีวศึกษา คือ การที่จะผลิตกำลังคนให้แก่ประเทศชาติในด้านต่างๆ" ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีความต้องการในคนกำลังคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทช่างฝีมือ, ช่างเครื่องยนต์, ช่างวิทยุ-โทรคมนาคม, ช่างไฟฟ้า, ช่างโลหะ เหล่านี้เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รัฐได้เร่งพัฒนาการอาชีวศึกษา โดยได้ดำเนินการขอกู้เงินเพื่อพัฒนาโรงเรียนการช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลกสมทบกับเงินกู้ภายในประเทศและงบประมาณสมทบ เป็นโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาระหว่างปี 2509-2514 เป็นเงินทั้งสิ้น 640 ล้านบาท โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อจะปรับปรุงเครื่องมือ เครื่องจักรกลต่างๆ ปรับปรุงคานสวัสดิการโดยส่งครูไปศึกษาต่อทั้งในประเทศ และต่างประเทศ หรือฝึกงานในสาขาวิชาที่ต้องการ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษา แต่จากผลการวิจัยเรื่อง "อาชีวศึกษากับความนิยมของสังคม" ของศรีกาญจน์ สีมานกุล³ ซึ่งใช้วิธี

¹กระทรวงศึกษาธิการ, กรมอาชีวศึกษา, รายงานประจำปี (กรุงเทพมหานคร: กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521)

²วิรัช กุมุทธา, "บทบาทของอาชีวศึกษาที่มีต่อสังคม และองค์การอุตสาหกรรม," วารสารวิทยาลัยครูอาชีวศึกษา 7 (มกราคม 2512): 1.

³ศรีกาญจน์ สีมานกุล, "อาชีวศึกษากับความนิยมของสังคม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 61.

สัมภพณ์ผู้ปกครอง 3 อาชีพคือพ่อค้า, ข้าราชการ และกรรมกร ส่วนใหญ่ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนอาชีวศึกษา เหตุผลที่สำคัญก็คือ คุณภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษายังไม่ดี การที่คุณภาพของการอาชีวศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี มิได้เกิดจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เกิดจากองค์ประกอบหลายอย่างประกอบกัน

สุชน เจริญพงศ์¹ กล่าวว่า "การจัดการศึกษาไม่ว่าสายสามัญ หรือสายอาชีพจะบรรลุนเป้าหมายในการพัฒนาคน เพื่อออกไปพัฒนาประเทศชาติได้อย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับบุคคลากรคือตัวครู ครูจึงมีความสำคัญอย่างสุดขยอกของวงการ ศึกษา" แต่จากสภาพที่เป็นจริง การปรับปรุงโรงเรียนมักมุ่งไปที่ตัวอาคาร ห้องเรียน โรงงาน บริเวณ และสนาม และเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การสอนซึ่งมีความสำคัญอันคับรองลงไป แต่การพัฒนาตัวครู อันเป็นตัวจักร สำคัญของการ ศึกษา ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยเฉพาะครู ข่างผู้สอนวิชาชีพซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากครูสามัญ เพราะงานอาชีวศึกษาเป็นงานที่ให้ความรู้ แก่บุคคล เพื่อประกอบอาชีพซึ่งต่างกับงานที่ให้ความรู้ แก่บุคคล เพื่อให้เกิดความรู้ งานที่ให้ความรู้ เพื่อประกอบอาชีพเป็นงานที่ยากกว่า เพราะเป็นเรื่องของอาชีพซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการ ดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลและเกี่ยวพันไปถึงเศรษฐกิจของประเทศชาติ ครูที่จะสอนวิชาชีพได้ค่านั้นจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพนั้นๆ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นขอบเขตหน้าที่การ งานของครู ข่างจึงต่างไปจากครูสามัญ ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหน้าที่การ งานตลอดจนเกณฑ์มาตรฐานของครูสามัญปรากฏเป็น เอกสารและผลงานวิจัยไว้เป็นจำนวนมาก ส่วนการวิเคราะห์และกำหนดขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการะงานของครู ข่าง ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สุชน เจริญพงศ์, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกหัดครูและความต้องการครู," วารสารวิทยาลัยครูอาชีวศึกษา 4 (มกราคม 2512): 13-21.

จากสาเหตุและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าที่จะมีการสำรวจภาระงานของครูช่าง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูช่างให้ได้มาตรฐาน และเป็นแนวทางในการผลิตและอบรมครูช่างให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยทำให้คุณภาพของการอาชีวศึกษาสูงขึ้น จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสอนวิชาช่าง และผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางคานอาชีวศึกษา เกี่ยวกับภาระงานของครูช่าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความต้องการ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับภาระงานของครูช่างโดยจะศึกษาความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาในด้านความต้องการ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับภาระงานของครูช่าง
2. ศึกษาความคิดเห็นของครูช่าง ในด้านความต้องการ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับภาระงานของครูช่าง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับภาระงานของครูช่าง ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูช่าง
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครูช่าง และผู้บริหาร เกี่ยวกับภาระงานของครูช่าง

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาและครูช่าง มีความต้องการและความคาดหวังเกี่ยวกับภาระงานของครูช่างไม่แตกต่างกัน เพราะทั้งครูช่างและผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของครูช่าง ได้ปฏิบัติภาระงานรวมกันมาโดยตลอดย่อมมีความต้องการ และคาดหวังให้ครูช่างปฏิบัติภาระงานไม่แตกต่างกัน

2. ความต้องการและความคาดหวังของทั้งผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาและครูช่าง กับสภาพที่ครูช่างปฏิบัติงานจริง ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาระงานของครูสอนวิชาชีพเฉพาะสาขาอุตสาหกรรม คหกรรม และศิลปหัตถกรรม ไม่ได้ศึกษาทางพาณิชย์กรรมและเกษตรกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ การอาชีวศึกษา เพราะถือว่า มีลักษณะทางวิชาการมากกว่าวิชาชีพ
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหาร และครูช่างที่สอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้บริหาร และครูช่างที่สอนในสถานศึกษาสังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 283 คน เป็นผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา 85 คน ครูช่างอุตสาหกรรม 471 คน ครูช่างคหกรรม 267 คน และครูช่างศิลปหัตถกรรม 60 คน
3. ภาระงานของครูช่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่ออาชีพครู และลักษณะของครูช่าง, ความรู้วิชาครู, ทักษะในการสอน และหน้าที่และงานของครูช่าง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากคำตอบในแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้บริหารและครูช่างเป็นผู้ตอบ ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบด้วยความจริงใจตามข้อเท็จจริง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามผู้บริหารและครูช่าง ถือว่าเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เพราะผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูช่าง และนำมาปรับปรุงแก้ไข และเป็นแบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา (Content validity) เพราะผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาระงานของครูช่าง หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครู ลักษณะของครูช่าง ความรู้วิชาครู ทักษะในการสอน และหน้าที่โดยทั่วไปของครูช่าง

สภาพที่เป็นจริง หมายถึง สภาพในการปฏิบัติงานจริง ๆ ที่เกิดขึ้น และเป็นอยู่ในปัจจุบันตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูช่าง หมายถึง ผู้มีความรู้ และความสามารถทางการช่างแต่ละแขนงทั้งในทางทฤษฎี และปฏิบัติ ทั้งมีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้นั้นให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้เรียน จนถึงขั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลดำเนินการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างดี ในที่นี้หมายถึง ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการของโรงเรียนอาชีวศึกษา, โรงเรียนเทคนิค, วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคนิค

โรงเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประโยควิชาชีพ (ปวช.) เกี่ยวกับคหกรรม ซึ่งได้แก่วิชาอาหาร และโภชนาการ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย บางแห่งเปิดสอนวิชาพาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรมด้วย

วิทยาลัยอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับประโยควิชาชีพ (ปวช.) และประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เกี่ยวกับคหกรรมซึ่งได้แก่วิชาอาหาร และโภชนาการ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย บางแห่งเปิดสอนวิชาพาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม

โรงเรียนเทคนิค หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประโยควิชาชีพสาขาวิชาที่ใช้ในวงการอุตสาหกรรม เช่น ช่างยนต์, ช่างกล, ช่างไฟฟ้า, ช่างโลหะ, ช่างวิหุ และช่างก่อสร้าง

วิทยาลัยเทคนิค หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประโยควิชาชีพ (ปวช.) และประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เกี่ยวกับวิชาช่างอุตสาหกรรม เช่น ช่างยนต์ ช่างกล ช่างโลหะ ช่างวิหุ ช่างไฟฟ้า และช่างก่อสร้าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้กำหนดหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนในสถาบันที่ผลิตครูช่างจะได้นำไปปรับใช้ถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของครูช่าง ตลอดจนภาระงานของครูช่าง ในลักษณะของผู้บริหาร และครูสอนวิชาชีพ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของสถาบันที่ผลิตครูช่าง จะได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะที่จำเป็นพอเพียงที่จะผลิตครูช่างที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของครูช่าง ที่จะผลิตช่างฝีมือซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาอาชีพให้มีคุณภาพสูงขึ้น
4. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดให้การอบรม หรือสัมมนาแก่ครูช่าง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย